

АНОТАЦІЯ

Мотринець Н.П. Механізми підвищення інноваційної спроможності регіонів. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня магістра за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування». – Національний лісотехнічний університет України – Львів, 2024.

У роботі проведено комплексний аналіз механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів, зосереджуючи увагу на теоретичних та практичних аспектах цього процесу. Досліджено сутність інноваційної спроможності регіонів, охарактеризовано основні чинники, які впливають на її розвиток, а також визначено ключові принципи і методи її підтримки. Особливу увагу приділено правовим засадам забезпечення інноваційної спроможності регіонів, а також проведено аналіз відповідного законодавства. У роботі здійснено порівняльний аналіз світових тенденцій розвитку інноваційної діяльності у регіонах, що дало змогу виокремити ефективні механізми, які застосовуються у розвинених країнах, досліджено моделі інноваційного розвитку (скандинавську, західноєвропейську, центральноевропейську). Проаналізовано результати впровадження інноваційних механізмів у цих країнах, що демонструють позитивний вплив на економічний розвиток та підвищення конкурентоспроможності регіонів. Наведено графічно структурні елементи механізму підвищення інноваційної спроможності регіонів, проаналізовано найбільший рівень інноваційної активності (60% від всіх інноваційних підприємств України). Визначено основні проблеми, що перешкоджають ефективній реалізації інноваційної політики в Україні, серед яких обмежені фінансові ресурси, недостатнє стимулювання інвестицій та інші організаційно-правові бар'єри. Виокремлено проблеми застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів. Запропоновано шляхи подолання цих перешкод на основі передового світового досвіду, зокрема

сформовано головні напрямки формування інноваційної політики підприємств та складові інноваційного потенціалу та їхні завдання для реалізації інноваційної політики на регіональному рівні.

Ключові слова: інноваційна спроможність, регіональний розвиток, зарубіжний досвід, правове регулювання, інноваційна політика, фінансові механізми, проблеми та шляхи вирішення.

ABSTRACT

Motrynets Nataliya. Mechanisms for Enhancing Regional Innovation Capacity. – Qualifying scientific work as manuscript.

Thesis for earning Master’s Degree in the speciality “Public Management and Administration”. - Ukrainian National Forestry University – Lviv, 2024.

The study provides a comprehensive analysis of mechanisms for enhancing innovative capacity of regions, focusing attention on the theoretical and practical aspects of this process. The essence of the innovative capacity of regions is studied, the main factors influencing its development are characterized, and the key principles and methods of its support are defined. Particular attention is paid to the legal framework for ensuring the innovative capacity of the regions; also, an analysis of the relevant legislation is carried out. The paper presents a comparative analysis of global trends in the development of innovative activities in the regions, which made it possible to identify effective mechanisms used in developed countries, and to study models of innovation development (Scandinavian, Western European, Central European). The results of the implementation of innovative mechanisms in these countries are analyzed, which demonstrate a positive impact on economic growth and improving competitiveness of regions. The structural elements of the mechanism for increasing the innovative capacity of regions are presented graphically, and the

highest level of innovative activity (60% of all innovative enterprises in Ukraine) is analyzed. The main problems that hinder the effective implementation of innovation policy in Ukraine are identified, including limited financial resources, insufficient investment incentives, and other organizational and legal barriers. Ways to overcome these obstacles are proposed on the basis of advanced world experience. These proposals include the major directions for the formation of innovation policy of enterprises and the components of innovation potential and their tasks for the implementation of innovation policy at the regional level.

Key words: innovation capacity, regional development, international experience, legal regulation, innovation policy, financial mechanisms, problems and solutions.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ.....	7
1.1. Теоретичні аспекти інноваційної спроможності регіонів.....	7
1.2. Формування правових основ інноваційної спроможності регіонів.....	12
1.3. Аналіз світових тенденцій інноваційної спроможності регіонів.....	15
РОЗДІЛ 2. СТАН ТА ОЦІНКА МЕХАНІЗМІВ ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ.....	20
2.1. Особливості застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів.....	20
2.2. Оцінка сучасного стану застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів.....	25
2.3. Проблеми застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів та шляхи їх вирішення.....	30
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	40

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах глобалізації та швидкого науково-технічного прогресу посилюється значення інноваційної спроможності регіонів як ключового чинника їх сталого розвитку та конкурентоспроможності. В Україні, де збереження економічної стабільності та забезпечення інноваційного зростання є актуальними завданнями державної політики, питання підвищення інноваційної спроможності регіонів набуває особливої важливості. Інноваційний розвиток регіонів може слугувати основою для покращення їх економічного потенціалу, створення нових робочих місць, залучення інвестицій та підвищення добробуту населення. Проте низка правових, економічних та організаційних бар'єрів стримує розвиток інноваційної діяльності, що обумовлює необхідність розробки ефективних механізмів державної підтримки та стимулювання інновацій.

Україна, прагнучи інтеграції до європейського економічного простору, стикається з необхідністю зміцнення своєї інноваційної системи. Це особливо важливо для регіонів, де економічна структура залишається недостатньо диверсифікованою, а рівень інноваційної активності – низьким. Невід'ємною частиною цього процесу є створення сприятливих умов для розвитку науково-дослідної та експериментальної діяльності, ефективного використання природних і людських ресурсів, а також стимулювання співпраці між державними установами, бізнесом та науково-дослідними організаціями. Загалом, дослідження механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів є необхідним для формування дієвих політик регіонального розвитку, які б сприяли підвищенню конкурентоспроможності української економіки на міжнародній арені.

Розбудова інноваційної спроможності регіонів вимагає застосування комплексного підходу, який включає не тільки фінансові інструменти, а й розвиток правової бази, модернізацію інфраструктури та підвищення

кваліфікації кадрів. Успішний інноваційний розвиток можливий за умови залучення всіх зацікавлених сторін – держави, бізнесу, наукових установ і громадянського суспільства – до створення сприятливих умов для підприємництва та реалізації новаторських ідей. Особливе значення має підвищення інноваційної культури на рівні регіонів, що сприятиме збільшенню числа малих та середніх підприємств, які активно впроваджують новітні технології та процеси. Важливо також підтримувати створення інноваційних кластерів, технопарків та бізнес-інкубаторів, що могли б стати локомотивами регіонального розвитку та допомогти українським регіонам інтегруватися в глобальні економічні процеси.

Об’єктом дослідження є інноваційна спроможність регіонів.

Предметом дослідження є механізми підвищення інноваційної спроможності регіонів через економічні, правові та організаційні заходи.

Мета роботи – дослідити основні напрямки та механізми підвищення інноваційної спроможності регіонів України. Для досягнення мети необхідно вирішити наступні завдання:

- охарактеризувати особливості застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів;
- здійснити оцінку сучасного стану застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів;
- визначити проблеми застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів;
- запропонувати шляхи вирішення проблем застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів.

Методи дослідження. У роботі використано комплексний методологічний підхід, що включає системний аналіз для вивчення взаємозв’язків між різними складовими інноваційної спроможності та їх впливу на економічний розвиток регіонів. Історико-правовий метод дозволив дослідити еволюцію правового забезпечення інноваційної політики, а методи формальної логіки сприяли

систематизації та узагальненню ключових засад і механізмів підтримки інноваційної діяльності. У роботі застосовано також метод порівняльного аналізу, який дав змогу оцінити зарубіжний досвід реалізації інноваційних програм у регіональному розрізі та виявити ефективні підходи, які можуть бути адаптовані в Україні. Емпіричні методи, включно зі збором статистичних даних та аналізом наявних показників розвитку, допомогли оцінити поточний стан інноваційної спроможності українських регіонів. Для виявлення загальних тенденцій у регіональному інноваційному розвитку використовувалися методи індукції та дедукції, що дозволило виділити основні фактори та бар'єри інноваційного зростання. Таким чином, підхід до дослідження об'єднує наукові та практичні аспекти, сприяючи побудові комплексної моделі для підтримки інноваційного розвитку регіонів.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення дослідження можуть бути використані під час розробки та вдосконалення регіональних програм інноваційного розвитку, при підготовці рекомендацій для органів державної влади щодо вдосконалення законодавчої бази, а також у навчальному процесі з питань управління інноваціями та регіонального розвитку.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг магістерської роботи – 50 сторінок, з них основного тексту – 42 сторінок. Перелік інформаційних джерел включає 80 найменувань, з них 15 іноземною мовою.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ

1.1. Теоретичні аспекти інноваційної спроможності регіонів

Інноваційний розвиток являє собою цілеспрямоване функціонування суб'єкта господарювання щодо створення, впровадження у виробництві та просування на ринок нових ефективних продуктів, науково-технологічних та організаційно-управлінських досягнень НТР, які приносять прибуток. Інноваційна діяльність підприємства забезпечує створення і розповсюдження інновацій – нововведень в області техніки, технології, організації праці і управління, що засновані на використанні досягнень науки і передового досвіду, які задовольняють конкретну суспільну потребу [18].

Інноваційна спроможність регіонів є ключовим елементом сучасної економічної теорії та практики, оскільки визначає здатність територій до створення, адаптації та поширення інновацій, які є основою для економічного зростання, конкурентоспроможності та сталого розвитку. Теоретичні аспекти цього явища розглядаються через призму кількох наукових концепцій, серед яких особливу роль відіграють теорії інноваційних кластерів, регіональних інноваційних систем та просторової економіки.

Однією з провідних концепцій, що пояснюють інноваційну спроможність регіонів, є теорія інноваційних кластерів, розроблена М. Портером. Відповідно до цієї теорії, кластер є географічною концентрацією взаємопов'язаних підприємств, постачальників, науково-дослідних установ та інших організацій, що взаємодіють в рамках однієї галузі або технологічного ланцюга. Така концентрація стимулює інноваційні процеси через конкуренцію, співпрацю та обмін знаннями, що сприяє більш ефективному використанню ресурсів і

пришвидшує поширення нових технологій. Кластери також сприяють зниженню бар'єрів для входу нових учасників на ринок, полегшуючи доступ до інформації, ринків і технологій.

Ще однією важливою концепцією є теорія регіональних інноваційних систем (РІС), що акцентує увагу на структурованому підході до створення умов для інноваційної діяльності на рівні регіонів. Регіональні інноваційні системи поєднують в собі наукові установи, підприємства, органи влади, фінансові установи та інші організації, які спільно працюють над розробкою та впровадженням інновацій. Модель РІС підкреслює важливість кооперації між науково-дослідними організаціями, підприємствами, які впроваджують інновації, та державними установами, що створюють нормативно-правові та інфраструктурні умови для інноваційного розвитку.

Теоретичні аспекти просторової економіки також відіграють важливу роль у розумінні інноваційної спроможності регіонів. Просторова організація економічної діяльності впливає на те, як інновації створюються та поширюються в межах регіону. Науковці досліджують, як територіальні особливості, включаючи транспортну доступність, інфраструктуру та демографічні характеристики, можуть сприяти або перешкоджати розвитку інновацій. Наприклад, наявність університетів і дослідницьких центрів у певному регіоні часто стимулює розвиток інноваційних галузей і створює базу для ефективного впровадження нових технологій.

Кадровий потенціал є ще одним критичним чинником, що впливає на інноваційну спроможність регіонів. Наявність кваліфікованих кадрів, здатних працювати з новими технологіями та розробляти інноваційні рішення, є основою для розвитку інноваційних процесів. Професійна підготовка, навчальні програми, а також доступ до сучасної освіти і наукових досліджень на місцевому рівні відіграють важливу роль у формуванні регіональної інноваційної спроможності. Це також включає інтелектуальну мобільність, коли

фахівці можуть легко переміщатися між секторами та регіонами, збагачуючи місцеві економіки своїми знаннями та досвідом.

Роль державної політики у розвитку інноваційної спроможності регіонів не можна недооцінювати. Державна підтримка інновацій може включати фінансові стимули, податкові пільги, гранти на науково-дослідну діяльність, а також сприяння в створенні інфраструктури для інноваційних кластерів. Регуляторна підтримка, спрямована на зниження бюрократичних бар'єрів, полегшення доступу до іноземних ринків і стимулювання міжнародної співпраці, також сприяє підвищенню інноваційної активності на регіональному рівні.

Важливо також відзначити взаємозв'язок між інноваційною спроможністю регіонів і раціональним використанням природних ресурсів. Інноваційні процеси, що спрямовані на екологічну модернізацію, можуть значно підвищити ефективність використання ресурсів і сприяти сталому розвитку регіонів. Створення та впровадження екологічних інновацій є важливим компонентом сучасних інноваційних стратегій, що відповідають цілям екологічної сталості.

Концепція інноваційних екосистем також набуває важливого значення в дослідженнях інноваційної спроможності регіонів. Інноваційна екосистема включає різні суб'єкти, такі як підприємства, науково-дослідні організації, університети, венчурні інвестори, громадські інституції, що спільно формують сприятливе середовище для інноваційної діяльності. Особливу увагу в інноваційних екосистемах приділяється горизонтальній співпраці між різними секторами та інститутами, що забезпечує обмін знаннями, ресурсами та технологіями, сприяючи прискореному розвитку інноваційних продуктів та послуг.

У рамках інноваційних екосистем важливу роль відіграє так званий *трикутник знань* (knowledge triangle), який охоплює освіту, науку та бізнес. Синергія між цими трьома складовими є критичним чинником успіху

інноваційних процесів на регіональному рівні. Співпраця між університетами, бізнесом і дослідницькими інститутами дозволяє не лише впроваджувати нові технології, а й створювати нові форми організації виробництва, що відповідають вимогам сучасного ринку.

Однією з основних рушійних сил підвищення інноваційної спроможності регіонів є розвиток венчурного капіталу та підтримка стартапів. Венчурне фінансування дозволяє інноваційним підприємствам отримати доступ до капіталу на ранніх етапах розвитку, що є критичним для реалізації нових ідей та впровадження високотехнологічних рішень. Успішні стартапи можуть стати локомотивом розвитку регіональної економіки, створюючи нові робочі місця, залучаючи інвестиції та сприяючи розвитку суміжних галузей.

Стартап-культура, яка активно розвивається у багатьох регіонах світу, є також важливою складовою інноваційної екосистеми. Підтримка підприємництва, створення спеціалізованих інкубаторів і акселераторів, а також сприятлива регуляторна база сприяють формуванню середовища, де нові ідеї можуть легко перетворюватися на успішні бізнес-моделі. Зокрема, такі ініціативи, як розвиток інноваційних хабів і технологічних парків, грають ключову роль у стимулюванні підприємницької активності та розширенні можливостей для реалізації інноваційних проектів.

Концепція регіональної спеціалізації також має значний вплив на інноваційну спроможність. Регіони, що мають певні унікальні ресурси, інфраструктуру або науково-дослідний потенціал у конкретних галузях, можуть досягати високих результатів у впровадженні інновацій саме в цих напрямках. Ця ідея знайшла своє відображення у стратегії «смарт-спеціалізації», яка передбачає розвиток регіонів через концентрацію ресурсів на обраних пріоритетних галузях, де вони мають конкурентні переваги.

Смарт-спеціалізація допомагає регіонам розвивати свої унікальні сильні сторони, що сприяє залученню інвестицій, розвитку інноваційних екосистем і підвищенню загальної інноваційної активності. Такий підхід особливо

актуальний у контексті глобалізації, коли регіони можуть конкурувати не лише на національному рівні, а й на міжнародному ринку, використовуючи свої унікальні можливості.

Незважаючи на значний теоретичний потенціал для розвитку інноваційної спроможності регіонів, існують також інституційні бар'єри, що можуть перешкоджати впровадженню інновацій. До таких бар'єрів відносяться недостатня правова та регуляторна база, бюрократичні перешкоди, низький рівень інвестицій у дослідження та розробки, а також обмежений доступ до міжнародних ринків та технологій.

Іншим викликом є інерційність економічних структур у певних регіонах, де традиційні галузі промисловості домінують і гальмують впровадження нових інноваційних технологій. Вирішення цих проблем потребує комплексного підходу на державному рівні, а також активної співпраці між урядом, бізнесом і науковими установами для створення більш гнучкого та адаптивного інституційного середовища.

Насамкінець варто згадати про роль міжнародної кооперації та інтеграції регіонів у глобальній інноваційній мережі. Співпраця з міжнародними партнерами, участь у глобальних дослідницьких проектах та програмах, а також доступ до міжнародних ринків технологій можуть суттєво посилити інноваційні можливості регіону. Міжнародна кооперація дозволяє регіонам скористатися досвідом і технологіями інших країн, а також залучити іноземні інвестиції для розвитку інноваційної інфраструктури.

Загалом, значення інноваційної діяльності регіонів підсилюється, стає щораз важливішим формування інноваційного потенціалу підприємств, який дозволить вдосконалити існуючі та оволодіти новими конкурентоспроможними технологіями, що має бути ключовим фактором подолання економічної кризи та забезпечення економічного зростання. В контексті підвищення регіональної конкурентоспроможності інновація повинна бути такою, щоб не лише викликати потребу у створенні нового продукту, але й надавати фінансову

можливість здійснювати подальші нововведення після його реалізації. Проте остаточну оцінку ефективності інновації дає ринок за рахунок попиту на той чи інший товар.

Таким чином, теоретичні аспекти інноваційної спроможності регіонів охоплюють широкий спектр концепцій і підходів, які дозволяють краще зрозуміти, як інновації можуть стати рушійною силою регіонального розвитку. Інноваційна спроможність формується через взаємодію багатьох факторів, включаючи інституційні умови, людський капітал, інноваційну інфраструктуру, а також державну політику та міжнародну співпрацю.

1.2. Формування правових основ інноваційної спроможності регіонів

У процесі формування правових основ інноваційної спроможності регіонів важливу роль відіграють різні нормативно-правові акти, які регулюють інноваційну діяльність та розвиток регіонів. Правові основи інноваційної спроможності регіонів перш за все базуються на конституційних нормах. Конституція України є важливим джерелом права, яке закріплює загальні принципи державного управління та регіональної політики, забезпечення рівних умов розвитку для всіх регіонів.

Разом з тим, правовим забезпеченням формування джерел інноваційної спроможності регіонів є чинні закони України, укази Президента, постанови Кабінету Міністрів України, накази та положення міністерств і відомств, засновницькі документи. Варто згадати такі основні законодавчі та нормативні акти в досліджуваній сфері:

- Закон України «Про інноваційну діяльність» – визначає правові, економічні та організаційні основи державного регулювання інноваційної діяльності. Цей закон створює базові механізми підтримки інноваційних проектів на регіональному рівні.

- Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» – регулює питання створення умов для сталого розвитку регіонів, включаючи інноваційний розвиток, зменшення регіональних диспропорцій та підвищення конкурентоспроможності.

- Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» – визначає засади державного прогнозування та планування, що охоплює також інноваційний розвиток на регіональному рівні.

- Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» – регулює наукову діяльність як основу для інновацій, включаючи співпрацю наукових установ та підприємств у регіонах.

- Закон України «Про захист прав на винаходи і корисні моделі» – важливий для регіональних інноваційних проектів, оскільки регулює питання інтелектуальної власності та її захисту.

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року» – ключовий документ, що визначає стратегічні напрямки розвитку регіонів, включаючи підтримку інновацій.

Даними документами визначено цілі, види державної підтримки (фінансової, інформаційної, консультаційної, кадрової), а також повноваження органів влади у сфері інноваційної спроможності регіонів. Ці акти формують базу для розвитку інноваційної діяльності на регіональному рівні, сприяють зростанню інвестицій та вдосконаленню економічних умов у регіонах.

Крім вищезгаданих нормативно-правових актів, існує ще низка важливих документів, які безпосередньо або опосередковано впливають на формування інноваційної спроможності регіонів:

- Закон України «Про державно-приватне партнерство» – цей закон дозволяє залучати приватні інвестиції до державних і регіональних проектів,

зокрема інноваційних. Розвиток державно-приватного партнерства може суттєво покращити фінансування інноваційної діяльності на місцевому рівні.

- Закон України «Про технопарки та інші інноваційні структури» – забезпечує правові умови для створення та функціонування технопарків, інноваційних кластерів та інших структур, які сприяють розвитку регіональних інноваційних екосистем.

- Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Концепції розвитку науки, технологій та інновацій» – цей документ визначає напрямки державної політики у сфері науки та інновацій, що враховують і регіональний розвиток.

- Закон України «Про спеціальні режими інноваційної діяльності технологічних парків» – передбачає особливі правові умови для розвитку інноваційних проектів у технологічних парках, що може бути використано на регіональному рівні для стимулювання інноваційної активності.

- Закон України «Про інвестиційну діяльність» – регулює питання інвестицій у розвиток інноваційних проектів, створює правову базу для залучення інвесторів до регіональних інноваційних ініціатив.

- Програми розвитку регіонів – на місцевому рівні регіони можуть розробляти власні програми підтримки інновацій, які узгоджуються із загальнодержавними стратегіями та законами.

Всі ці нормативно-правові акти разом утворюють комплексну правову базу, яка дозволяє регіонам активно розвивати свою інноваційну спроможність, залучати інвестиції, підтримувати наукові дослідження та сприяти підприємництву.

Значні стратегічні кроки для розвитку різних галузей та сфер економіки України визначено у затвердженій Урядом «Національній економічній стратегії 2030», яка враховує такі сучасні глобальні тенденції, як цифровізація, «зелена» економіка, розвиток підприємництва та збалансований регіональний розвиток.

Згідно ст. 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [35], передбачається що на період введення воєнного стану, як особливого правового режиму, можуть бути введені тимчасові, обумовлені загрозою, обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

Отже, правове забезпечення досліджуваного питання є достатнім для того, щоб вести мову про існування нормативно-правового потенціалу для інноваційної спроможності регіонів.

1.3. Аналіз світових тенденцій інноваційної спроможності регіонів

Світовий досвід свідчить, що інноваційна спроможність регіонів має бути зосереджена на забезпеченні його цифрової трансформації, розвитку інноваційного підприємництва та стартап-компаній, активізації науково-дослідної діяльності, розвитку електронної торгівлі і стимулюванні інтернаціоналізації бізнесу. Зокрема найбільш широкого застосування набув такий інструмент активізації інноваційного розвитку регіонів як розбудова інноваційної інфраструктури підтримки.

Так, наприклад, з ініціативи Групи Світового банку створено глобальну мережу бізнес-інкубаторів – Центрів інновацій в сфері клімату, Центрів підприємництва в агробізнесі та Лабораторій мобільних додатків. Завданням мережі є підтримка підприємців-початківців на всіх етапах їх діяльності, зокрема надання початкового фінансування, проведення навчання з технічних аспектів і забезпечення доступу до інформації про ринки [38].

У країні досить розвиненим інструментом інноваційної спроможності регіонів є також грантові програми. Серед найбільш популярних грантів можна визначити такі як PIS-грант, в рамках якого можна отримати 60 % виплати готівкою або 40 % податкових пільг при інвестиціях в збільшення продуктивності своєї діяльності. Ще однією програмою є Sapability

Development Grant – програма фінансової допомоги компаніям, грант якої покриває до 70 % витрат на консультації, навчання персоналу, сертифікацію і обладнання. Завдяки даному гранту компанія може реалізувати масштабні проекти в таких областях, як підвищення продуктивності, поліпшення процесу, розробки продуктів і доступу на ринки [38].

Головними інструментами підтримки розвитку інновацій в Японії є субсидії державним університетам і державним цільовим фондам для підтримки наукових досліджень. Так, з цією метою було створено Фонд підтримки наукових досліджень і Фонд розвитку стратегічних творчих досліджень, що орієнтовані на фінансування фундаментальної науки. Існують також спеціальні програми фінансування окремих проектів пріоритетного інноваційного розвитку, зокрема урядова Програма грантів на наукові дослідження, функції управління якої здебільшого передані Японському суспільству сприяння розвитку науки, Програма створення стратегічних інновацій (SIP) і Програма підтримки проривних досліджень і розробок (ImPACT). Кошти цих програм розподіляються на конкурсній основі і, на думку уряду, повинні забезпечити підвищення ефективності використання ресурсів, що виділяються державою на розвиток науки і технологій [39].

Серед заходів організаційної підтримки виділяються: створення наукових центрів міжнародного рівня, здатних залучити до своєї роботи відомих і талановитих зарубіжних вчених, підготовка для наукових центрів кваліфікованого адміністративного та допоміжного персоналу, включаючи фахівців по роботі з інформацією і великими масивами даних. У Польщі діє урядова програма «підприємництво, перш за все», одним із пунктів якої є функціонування спеціальних економічних зон. Загалом у країні діє 14 зон до 2026 р., основним призначенням яких є прискорений та рівномірний розвиток регіонів за рахунок залучення нових інвесторів, створення нових робочих місць. Підприємства, що працюють у цих зонах, мають право на пільгове оподаткування. Держава також може відшкодувати нерезидентам до 50 %

витрат на купівлю/користування продуктів інтелектуальної власності, результатів наукових досліджень, якщо вони використовуються для виробництва якісно нової продукції або послуг. Окрім спеціальних економічних зон застосовуються такі інструменти державної підтримки інноваційного розвитку малого та середнього бізнесу як створення технологічних парків, бізнес-інкубаторів, центрів трансферу технологій, кластерів [21].

У країнах, які утримують лідерство у світовій економіці й політиці, економічна політика, яка забезпечує інноваційне економічне зростання, характеризується такими рисами: прогнозуванням, визначенням стратегій і програмуванням національного економічного і технологічного розвитку на довгострокову перспективу (не менше ніж на 15–20 років); участю у формуванні єдиного світового науково-технічного простору і ринку високотехнологічних товарів; закріпленням на ринку високотехнологічної продукції на основі певної технологічної спеціалізації (яка відображає розвиток критичних технологій у даній країні); формуванням національних інноваційних систем, інтегрованих на міжнародному рівні – такі системи охоплюють весь комплекс інститутів, що забезпечують генерацію знань та інновацій, розвиток і комерціалізацію нових технологій; активною державною підтримкою умов, які сприяють підвищенню якості людських ресурсів (людського капіталу); тісним співробітництвом між бізнесом і державою, активною економічною дипломатією і режимом сприяння при освоєнні нових сегментів світового ринку [40].

Щоб побудувати ефективну НІС, Україна повинна подолати вплив високої конкуренції, що посилюється в умовах інтеграційних процесів. Прагнення більш активного міжнародного науково-технологічного співробітництва України вимагає розробки відповідної державної інноваційної політики, яка б врахувала досвід та успішні практики Європейського Союзу.

Практика досліджень з питань розвитку НІС підтверджує необхідність зміцнення технологічної конкурентоспроможності країни, що пов'язано з

розробкою нових механізмів інноваційного розвитку та технологічного вдосконалення національної економіки. Саме інноваційні чинники слугуватимуть створенню умов для формування, накопичення й ефективного використання знань, технологічних та інвестиційних ресурсів, що забезпечують увесь спектр конкурентних переваг від технологічного випередження в одній або кількох галузях до технологічного лідерства країни у цілому [40].

В умовах інтеграції України у Європейський Союз, досвід країн, що вступили до Євросоюзу раніше, є дуже цінним, особливий інтерес викликають країни з «малою економікою», що пройшли успішну адаптацію в ланках ЄС. Незважаючи на той факт, що Україну не можна віднести до країн з малою економікою, особливості інноваційного розвитку країн з малою економікою Північної, Західної і Центральної Європи, які змогли досягти високої наукоємності ВВП (понад 2,7 %), викликають певний інтерес. Економіки цих країн характеризуються високим рівнем залучення як підприємницького, так і державного сектору фінансування ІР; у країнах із середнім (нижче 2 %) і низьким рівнем наукоємності ВВП (менше 1 %) внесок держсектора в ІР більш вагомий порівняно з внесками бізнес-сектору; високий рівень залучення країн у процес інтернаціоналізації ІР; концентрація ІР у декількох галузях (фармацевтика, автомобільна промисловість, радіо-, телевізійне та телекомунікаційне обладнання, комп'ютерні та пов'язані з ними послуги); підвищення ролі університетського сектору у виконанні ІР; перехід у бік широкого застосування заходів непрямого стимулювання поряд із заходами прямого стимулювання ІР. Це дало змогу виділити три моделі стимулювання інноваційного розвитку європейських країн для розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму реалізації інноваційного розвитку України [41]:

- 1) Скандинавська модель – розвинене інституціональне середовище; високий рівень залучення підприємницького та державного секторів у фінансуванні ІР; висока роль університетського сектору у виконанні ІР;

спеціалізація ІР як у високо- так і середньотехнологічних галузях, та низькотехнологічних; використання прямих заходів державного стимулювання;

2) Західноєвропейська модель – постійне вдосконалення інституційного середовища; превалювання підприємницького сектору у фінансуванні ІР; значна частка університетського сектору у виконанні ІР; концентрація ІР у середньотехнологічних галузях; поєднання прямих і непрямих, податкові пільги по витратах на дослідження і розробку заходів стимулювання;

3) Центральноевропейська модель – розвивається інституціональне середовище; висока частка державного сектору у фінансуванні ІР із зарубіжних джерел; значна частка держсектора у виконанні ІР; концентрація ІР у середньотехнологічних галузях, у яких оперують великі багатонаціональні корпорації, і низький рівень інноваційної активності національних фірм; перехід у бік застосування непрямих заходів стимулювання (надання податкових вирахувань, спрямованих на залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у сферу ІР, розвиток інноваційної інфраструктури, стимулювання співробітництва між підприємствами і дослідними інститутами) у зв'язку з наслідками світової фінансово-економічної кризи поряд із прямими заходами. Утім, інноваційність країн ЄС, незважаючи на наявність економічної кризи, зростає кожного року, але розрив між державами-лідерами та тими, хто позаду, також продовжує зростати.

Негативний вплив на становлення та розвиток інноваційної складової у структурі економіки багатьох країн світу, у тому числі також країн Європейського Союзу, мають економічні та політичні кризи як загальносвітового, так і локального характеру. Особливо наглядно це проявилось в теперішній період часу у зв'язку з подіями в Україні.

РОЗДІЛ 2

СТАН ТА ОЦІНКА МЕХАНІЗМІВ ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ

2.1. Особливості застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів

Механізм підвищення інноваційної спроможності регіонів можна розглядати як комплекс економічних, організаційних, соціальних, правових і наукових заходів, що створюють сприятливі умови для їх розвитку. Держава відіграє ключову роль у забезпеченні стабільного і стійкого розвитку регіонів, спрямовуючи зусилля на гарантування доступу населення до якісних товарів за доступними цінами. У країнах із розвинутою ринковою економікою високий рівень інноваційної спроможності регіонів зазвичай досягається завдяки активній ролі держави в наданні нормативно-правової підтримки та фінансової стабільності. Держава забезпечує інституційну й технічну підтримку для їхнього функціонування.

Отже, головні завдання держави в цьому напрямі – захист регіонів від негативних глобальних тенденцій та підтримка стабільності внутрішніх ринків, зокрема, стабільності цін.

Механізм підвищення інноваційної спроможності регіонів можна розглянути через його основні елементи, які включають правові, організаційні, економічні, соціальні та наукові інструменти (рис.2.1). Регулювання інноваційних процесів повинно базуватися на системі правових норм, організаційних та економічних заходів, а також на підтримці соціальних і наукових ініціатив для забезпечення ефективної діяльності підприємств. Основним елементом є правова складова, яка охоплює створення нормативно-правових актів і передбачає відповідальність за їх порушення.

Рис. 2.1. Структурні елементи механізму підвищення інноваційної спроможності регіонів

Джерело: власні узагальнення

Законотворча діяльність держави може також мати непрямий вплив, зокрема через регулювання конкуренції, підтримку національних виробників і споживачів, встановлення стандартів якості та контроль за їх дотриманням, що є економічними методами державного регулювання. Однією з головних проблем законодавчого характеру є декларативність і суперечливість законів, які часто проголошують ринкові цілі, але не забезпечують чітких механізмів для їх реалізації. Для ефективної діяльності виробників необхідне вдосконалення податкового, земельного, фінансово-кредитного законодавства відповідно до сучасних вимог. Крім правового регулювання, держава повинна використовувати також організаційно-економічні важелі для підтримки розвитку регіонів [38].

Основні напрями державної підтримки розвитку регіонів включають формування ефективної фінансової політики для стимулювання виробництва, зокрема шляхом надання субсидій і пільгових кредитів для покриття витрат на технології. Важливим є також розумне оподаткування виробників, спрямоване на зменшення диспропорцій між ними та переробниками, а також забезпечення

прозорого ціноутворення на продукцію. Держава має сприяти залученню інвестицій у виробничий сектор і запроваджувати стандарти, що відповідають світовим вимогам. Пріоритетом економічної підтримки є забезпечення доступу до фінансових ресурсів, стабілізація обсягів виробництва та формування конкурентного середовища, що включає гарантію стабільних закупівельних цін на продукцію [8].

Бюджетна підтримка є важливим елементом економічних механізмів для підвищення інноваційної спроможності регіонів. Вона має забезпечувати прибутковість і платоспроможність виробників, підвищуючи їх інвестиційну привабливість. Підтримка повинна виходити з можливостей бюджету, але при цьому бути достатньою для сприяння адаптації регіонів до ринкових умов та їх інноваційному розвитку.

Варто впровадити систему жорстко контрольованих податків, що перешкоджатиме штучному підвищенню цін та сприятиме зростанню доходів через інвестиції в інновації [8]. У податковій сфері держава повинна проводити протекціоністську політику, яка б сприяла самофінансуванню підприємств і їх технічному оновленню. Для цього необхідно запровадити податкові канікули для підприємств, що здійснюють технологічну модернізацію, надавати пільгові кредити для капіталовкладень і підтримувати перспективні інноваційні проекти.

Важливим елементом підвищення інноваційної спроможності регіонів є ціноутворення. Основні фактори, що впливають на рівень конкуренції між підприємствами, включають закупівельні ціни на сировину та купівельну спроможність споживачів. За умов зниження обсягів виробництва конкуренція за сировину зростає, і підприємства змушені вдосконалювати менеджмент, маркетинг, застосовувати інноваційні методи стимулювання та форми оплати праці, орієнтовані на результат, а також покращувати якість продукції та розширювати асортимент. Це сприяє зростанню інноваційної спроможності регіонів.

Інвестиційна активність є важливою умовою цього процесу, що вимагає підвищеної ролі держави та місцевих органів влади в регулюванні інвестицій. Крім економічного аспекту, значущим є соціально-організаційний механізм, що передбачає підтримку підприємництва шляхом покращення умов життя працівників та інформаційної підтримки виробників.

Держава та її органи мають зробити рішучі кроки для підвищення заробітної плати, поєднавши це з заходами щодо захисту внутрішнього ринку та виробників, обмеження відтоку капіталу за кордон і контролю за цінами. Такий комплексний підхід може запобігти інфляційним процесам, що часто супроводжують зростання зарплат.

Інформаційна підтримка підприємств повинна здійснюватися через регіональні інформаційні центри за сприяння держави. Такі центри, маючи наукові підрозділи, забезпечуватимуть товаровиробників актуальною інформацією про сучасні технології, допомагатимуть у розробці бізнес-планів, фінансових розрахунках і надаватимуть консультації для підвищення ефективності виробництва при мінімальних витратах.

На загальнодержавному рівні такі інформаційні центри мають підпорядковуватися спеціалізованим службам, які забезпечуватимуть співпрацю з науковими установами для перетворення результатів досліджень у практичні рекомендації. Ці служби повинні передавати найновіші дослідження до місцевих центрів, які адаптуватимуть інформацію з урахуванням регіональних умов і особливостей.

Важливо також розробити науково обґрунтовані рекомендації для підвищення інноваційної спроможності регіонів. За світовим досвідом, основними формами консалтингової підтримки є лекції, курси, семінари, дистанційні консультації через Інтернет, телефонні поради, демонстрації, групові візити, виставки, освітні відео та публікація статей і програм на радіо й телебаченні [19].

Отже, механізми підвищення інноваційної спроможності регіонів в Україні повинні розвиватися у таких напрямках: удосконалення законодавства щодо регулювання учасників ринку; поліпшення роботи фінансових установ і зміцнення фінансових відносин між учасниками ринку; впровадження нових механізмів ціноутворення, зокрема гарантованих і ринкових цін, із дотриманням принципу доцільності; розробка програми підтримки доходів для підвищення платоспроможності населення; створення умов для формування платоспроможного попиту та захисту малозабезпечених верств; сприяння доступу до науково-технічних знань і підтримка наукових розробок підприємствами; підтримка ринкової конкуренції та запровадження санкцій за недобросовісну конкуренцію [41].

Отже, враховуючи, що ринкова економіка в країні ще недосконала, держава має відігравати провідну роль у розвитку механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів. Її завдання – регулювати взаємодію ринкових суб'єктів для зміцнення їхньої конкурентоспроможності не адміністративними заходами, а через створення прозорої нормативної бази, яка чітко визначає правила та запобігає шахрайству. Крім того, держава повинна сприяти доступу підприємців до фінансових ресурсів і підтримувати розвиток фінансових інституцій.

2.2. Оцінка сучасного стану застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів

Сучасний стан застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів характеризується як активними спробами державних і регіональних органів влади стимулювати інноваційний розвиток, так і певними викликами та обмеженнями. У різних регіонах України застосовуються різні інструменти та підходи, спрямовані на розвиток інноваційної діяльності, але їх

ефективність варіюється залежно від низки факторів, таких як економічний потенціал регіону, інституційна підтримка, наявність науково-дослідної бази та доступ до фінансування.

В останні роки український уряд впроваджує низку програм для стимулювання інноваційного розвитку регіонів. Одним із ключових елементів державної політики є створення умов для розвитку регіональних інноваційних систем, включаючи підтримку науково-дослідних установ, інноваційних хабів та технопарків. Програми національного рівня, такі як підтримка малого та середнього бізнесу через грантові ініціативи або податкові стимули для інноваційних підприємств, спрямовані на забезпечення доступу до ресурсів для розвитку інновацій.

Однак дослідження свідчать про те, що державні ініціативи не завжди знаходять достатню реалізацію на місцевому рівні. Часто виникають проблеми з бюрократією, недостатньо ефективною координацією між різними рівнями влади та відсутністю механізмів моніторингу ефективності застосування цих заходів. Це призводить до нерівномірного розвитку інноваційних процесів в різних регіонах країни.

Важливою складовою підвищення інноваційної спроможності є розвиток інноваційних кластерів. На практиці це означає створення індустріальних парків, інноваційних хабів та науково-технічних центрів, що об'єднують підприємства, науково-дослідні установи, університети та державні структури. Деякі регіони України, такі як Київ, Харків та Львів, вже активно розвивають подібні кластери, зокрема в галузях інформаційних технологій, машинобудування та біотехнологій.

Втім, більшість регіонів стикається з проблемою нестачі інфраструктури для ефективної підтримки інноваційної діяльності. У сільських та промислових регіонах часто відсутня належна науково-технічна база та фінансові ресурси для розвитку інноваційних ініціатив. Це ускладнює створення інноваційних

кластерів та перешкоджає рівномірному розподілу інноваційних можливостей по території країни.

Однією з перспективних стратегій для підвищення інноваційної спроможності регіонів є концепція смарт-спеціалізації, яка пропонує регіонам зосередитися на розвитку тих галузей і секторів економіки, де вони мають конкурентні переваги. У рамках Європейського Союзу ця стратегія активно впроваджується як інструмент підвищення інноваційної активності регіонів. В Україні також тривають дискусії щодо запровадження цієї стратегії на регіональному рівні, що має потенціал для ефективного використання ресурсів та розвитку інновацій.

Втім, процес імплементації смарт-спеціалізації стикається з проблемами, зокрема з недостатньою кількістю даних для чіткого визначення галузевих пріоритетів та слабкою координацією між регіональними і національними органами влади. Успішне впровадження цієї стратегії вимагає тісної співпраці між владою, бізнесом та науковими колами для виявлення регіональних конкурентних переваг та залучення інвестицій у пріоритетні сектори.

Фінансова підтримка залишається одним із найважливіших механізмів для підвищення інноваційної спроможності регіонів. На сьогоднішній день багато інноваційних проектів стикаються з проблемою нестачі фінансування, особливо на етапах розвитку стартапів та наукових розробок. В Україні існують певні державні фонди та програми фінансування, однак їх обсяги часто недостатні для задоволення потреб підприємств та наукових установ.

Окрім цього, недостатньо розвинутий ринок венчурного капіталу перешкоджає залученню приватних інвестицій у інноваційні стартапи. Це є особливо важливою проблемою для регіонів, які не мають доступу до іноземних інвесторів або інфраструктур, необхідних для підтримки інноваційних ініціатив.

Згідно з даними Державної служби статистики України, рівень інноваційної активності підприємств у 2023 році склав приблизно 16%, що

демонструє певне зростання порівняно з попередніми роками (14,5% у 2021 році та 13,4% у 2020 році) [19]. Проте цей показник значно нижчий за рівень у розвинених країнах Європи, де інноваційна активність підприємств в середньому становить 25-30%. Це вказує на необхідність посилення інструментів державної підтримки інновацій та стимулювання підприємств до впровадження нових технологій.

Фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт в Україні залишається на низькому рівні. Витрати на НДДКР у 2023 році становили близько 0,5% ВВП, що є значно нижчим за рекомендований рівень у 2-3% ВВП для країн з середнім рівнем розвитку [19]. Для порівняння, у таких країнах, як Німеччина та Південна Корея, витрати на НДДКР становлять 3,1% та 4,5% ВВП відповідно. Це свідчить про недостатнє фінансове забезпечення інноваційного сектора в Україні, що перешкоджає активному впровадженню наукових розробок у виробництво .

Станом на 2023 рік найбільший рівень інноваційної активності спостерігався у Києві, Харківській, Львівській та Дніпропетровській областях. У цих регіонах зосереджено понад 60% всіх інноваційних підприємств країни. Наприклад, у Київській області рівень інноваційної активності підприємств перевищує 25%, тоді як у більшості інших областей цей показник не перевищує 10% [19]. Це вказує на суттєву диспропорцію в розвитку інноваційних процесів між різними регіонами України, що потребує більш рівномірної державної підтримки та розвитку інфраструктури.

В Україні на сьогодні функціонує близько 15 інноваційних кластерів та 20 технопарків, серед яких найбільш активними є ІТ-кластери в Києві та Львові. Лише за 2023 рік ці інноваційні об'єднання сприяли створенню понад 200 нових стартапів та залученню інвестицій на суму понад 50 мільйонів доларів США. Однак загальна кількість кластерів і технопарків залишається низькою порівняно з країнами ЄС, де такі ініціативи є основними драйверами інноваційного розвитку регіонів.

Венчурний ринок в Україні, незважаючи на позитивну динаміку, залишається відносно малим. У 2023 році обсяг венчурного капіталу, спрямованого на підтримку стартапів та інноваційних підприємств, склав 170 мільйонів доларів США, що є зростанням на 15% порівняно з попереднім роком. Для порівняння, у Польщі цей показник становить понад 500 мільйонів доларів щорічно. Низький рівень венчурного фінансування обмежує можливості інноваційних компаній у доступі до капіталу, що особливо відчувається в регіонах поза межами Києва та Львова.

У 2022-2023 роках Україна зробила перші кроки до впровадження стратегії смарт-спеціалізації в регіонах. Було ідентифіковано кілька ключових секторів для регіональної спеціалізації, серед яких інформаційні технології, агропромисловий комплекс та відновлювані джерела енергії. Зокрема, в агропромисловому секторі, завдяки інноваційним технологіям та модернізації виробництва, продуктивність зросла на 12% порівняно з 2021 роком. Однак загальний рівень впровадження смарт-спеціалізації поки залишається на початковому етапі, оскільки лише кілька регіонів активно працюють у цьому напрямку.

Незважаючи на наявність низки інноваційних хабів і технопарків, інфраструктура для підтримки інноваційної діяльності залишається нерозвиненою в більшості регіонів України. За оцінками, лише 15% регіонів мають достатню інфраструктурну базу для ефективного впровадження інновацій. У багатьох областях бракує науково-дослідних центрів, сучасних лабораторій, інкубаторів для стартапів, що обмежує можливості для розвитку інноваційної діяльності. Це потребує додаткових інвестицій та уваги з боку держави та приватного сектору.

Згідно з наведеними даними, інноваційна спроможність регіонів України має позитивну динаміку, проте її розвиток стикається з низкою проблем. Основними викликами є низький рівень фінансування НДДКР, недостатньо розвинена інфраструктура та регіональні диспропорції в інноваційній

активності. Крім того, обмежений доступ до венчурного капіталу та іноземних інвестицій ускладнює розвиток стартапів і впровадження інноваційних технологій.

Попри ці виклики, перспективи для підвищення інноваційної спроможності є досить значними, особливо завдяки стратегіям смарт-спеціалізації та підтримці інноваційних кластерів. Інтеграція в міжнародні ринки, розвиток венчурного фінансування та подальша підтримка інноваційних інфраструктур можуть стати ключовими факторами успіху в цьому напрямку.

Оцінка сучасного стану застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів показує наявність значного потенціалу для розвитку, але також вказує на існування важливих викликів. Більшість регіонів України все ще мають низький рівень інноваційної активності, що зумовлено нестачею фінансування, слабкою інфраструктурою, бюрократичними перешкодами та недостатньою співпрацею між владою, бізнесом та науковими установами.

З іншого боку, успішні приклади розвитку інноваційних кластерів у деяких регіонах, а також зростаючий інтерес до впровадження стратегії смарт-спеціалізації вказують на позитивну динаміку і перспективи для подальшого підвищення інноваційної спроможності регіонів України. Для досягнення стійкого інноваційного розвитку необхідно забезпечити кращу координацію державних політик, збільшити фінансування інноваційних проектів та розвивати інфраструктуру для підтримки інновацій у всіх регіонах країни.

2.3. Проблеми застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів та шляхи їх вирішення

Застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів України стикається з рядом суттєвих проблем, які уповільнюють розвиток

інноваційних процесів та обмежують можливості для ефективної реалізації потенціалу регіонів, які наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Проблеми застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів

<i>Проблеми</i>	<i>Їх опис</i>
<i>1</i>	<i>2</i>
Недостатнє фінансування наукових досліджень і розробок	Незважаючи на існування певних державних програм, загальний обсяг інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи є вкрай низьким – близько 0,5% ВВП, що значно відстає від середньоєвропейських показників.
Нерівномірний розвиток інноваційних кластерів і інфраструктури	Інноваційні кластери, технопарки та наукові центри, які повинні виступати двигунами інноваційного розвитку, здебільшого зосереджені в кількох провідних регіонах, таких як Київ, Львів та Харків. Більшість інших регіонів, особливо сільські та промислово-депресивні, не мають належної інфраструктури для підтримки інноваційної діяльності
Відтік кадрів та нестача кваліфікованих фахівців	Однією з серйозних проблем є відтік науковців, інженерів та молодих спеціалістів за кордон, що призводить до дефіциту висококваліфікованих кадрів в інноваційних секторах економіки. Українські наукові інституції недостатньо інтегровані в світову науково-технічну спільноту
Низький рівень венчурного фінансування та підтримки стартапів	Венчурний капітал є одним із основних джерел фінансування інновацій у світі, проте в Україні ринок венчурного фінансування є нерозвиненим. Обсяг венчурних інвестицій залишається низьким, особливо в регіонах за межами столиці, що ускладнює можливості для розвитку стартапів та малих інноваційних підприємств. Брак доступу до фінансових ресурсів є критичною проблемою, яка стримує створення нових інноваційних бізнесів
Бюрократичні та регуляторні перешкоди	Наявність складних бюрократичних процедур та недосконалого законодавства гальмує реалізацію інноваційних ініціатив. Відсутність спрощених процесів для отримання фінансування, грантів чи податкових пільг значно знижує мотивацію
<i>1</i>	<i>2</i>

Відсутність належної координації між державою, бізнесом і науковими установами	Інноваційний розвиток регіонів потребує ефективної співпраці між державними органами, бізнесом та науково-дослідними установами. Однак в Україні часто відсутня належна координація між цими учасниками інноваційного процесу. Це призводить до недостатнього обміну знаннями, відсутності узгоджених стратегій розвитку та неефективного використання ресурсів.
Відсутність стимулів для впровадження екологічних інновацій	Екологічні інновації, що можуть значно підвищити ефективність використання ресурсів і сприяти сталому розвитку регіонів, недостатньо підтримуються на державному рівні. Відсутність фінансових стимулів для екологічної модернізації підприємств обмежує можливості для впровадження зелених технологій та знижує інтерес бізнесу до екологічних інновацій

Джерело: власні узагальнення

Таким чином, проблеми застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів в Україні охоплюють широке коло питань, починаючи від недостатнього фінансування і завершуючи кадровими та бюрократичними перешкодами. Для подолання цих проблем необхідна комплексна політика, спрямована на розвиток інфраструктури, стимулювання інновацій, залучення інвестицій і створення сприятливих умов для науково-технічної співпраці на всіх рівнях.

Проблема розвитку інноваційної спроможності регіонів є вкрай актуальною для України, адже кожна територія стикається з необхідністю підвищення виробничої ефективності. Однак інноваційний бізнес у країні залишається недостатньо розвиненим. Основою розвитку регіонів може стати взаємодія внутрішніх і зовнішніх факторів, використання ресурсного потенціалу та вдосконалення зовнішнього середовища. В умовах нестабільності – економічної, політичної, а також недосконалої фінансово-кредитної системи та слабого інвестиційного клімату – інноваційний розвиток здебільшого спирається на власні ресурси. Залучення іноземних інвестицій можливе лише за умови створення ефективних державних механізмів підтримки [18].

Значення інноваційної спроможності регіонів стрімко зростає, проте підприємства нині стикаються з серйозною кризою у цій сфері [19]. Без активних заходів з боку держави та управлінців негативні наслідки можуть проявитися вже незабаром. Для активізації інноваційного потенціалу регіонів слід подолати низку виробничо-економічних перешкод, зокрема: недостатню обізнаність про нові технології та ринки, низький попит на новітні засоби виробництва, високі витрати на інновації з довгими термінами окупності, значний економічний ризик, опір нововведенням з боку підприємств і працівників, брак кооперації з науковими установами та недосконалість законодавства щодо інноваційної діяльності.

Для зниження ризиків та підвищення ефективності інновацій важливо створити економічний механізм інтеграції науки у виробничу структуру. Ефективний інноваційний розвиток регіонів потребує науково обґрунтованого менеджменту, що включає формування цілей, вибір стратегії, підготовку та управління інноваційними проектами, оцінку ризиків і результатів. Центральним у цьому процесі є вибір концепції інноваційного розвитку регіонів, яка допоможе визначити найкращі напрями економічної та технічної політики, заснованої на довгостроковому прогнозуванні [16].

Інноваційна політика спрямована на впровадження інновацій у діяльність підприємств регіону, забезпечуючи задоволення потреб замовників та оптимізацію виробничих потужностей. Вона охоплює науково-технічну, маркетингову, управлінську, виробничу та економічну діяльність, визначає напрямки та функції інноваційної роботи, а також способи мотивації працівників, залучених до інноваційного процесу [40]. Інноваційна політика має розвиватися за двома основними напрямками: орієнтацією на ринкові потреби та споживачів, які формують маркетингову політику, та концентрацією на ресурсах – наукових, виробничих і управлінських, що оптимізує використання ресурсів суб'єкта господарювання.

Проводячи інноваційну політику, підприємствам слід враховувати її вплив на кілька ключових аспектів діяльності, зокрема: здатність експериментувати й оцінювати нові ідеї у виробництві, контролювати інноваційні процеси, передбачати ризики та можливості для стратегічних рішень, а також готовність інвестувати в нові продукти, навіть в умовах невизначеності. Основними складовими такої політики на регіональному рівні є організаційна структура, кадрова політика, культура виробничого процесу, науково-дослідна робота та маркетинг. Впровадження інноваційної політики має відбуватися поетапно, з урахуванням поставлених цілей. Цей процес зображено на рис.2.1.

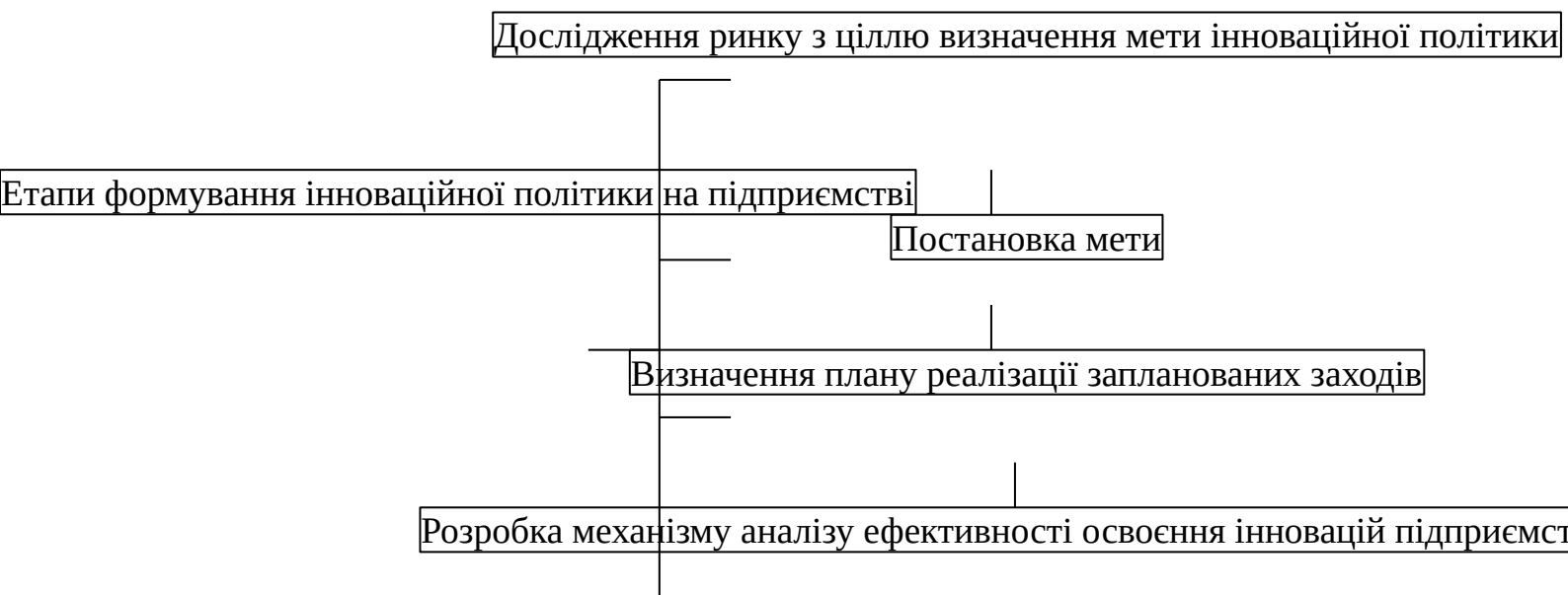

Рис. 2.1. Головні напрямки формування інноваційної політики підприємств на рівні регіону

Джерело: власні узагальнення

Інноваційний потенціал підприємства, важливий елемент його економічного потенціалу, відіграє ключову роль у впровадженні інноваційної політики та є стратегічним критерієм ефективності діяльності. Формування цього потенціалу залежить від готовності виробничої системи сприймати нововведення: коли система підготовлена й зацікавлена, інновація має високі

шанси на успіх, інакше вона може бути відхилена як несумісна з інтересами підприємства [52]. Зменшення інвестиційного потенціалу є негативним фактором, тоді як його зростання позитивно впливає на результативність діяльності. На регіональному рівні інноваційний потенціал підприємств має сприяти формуванню інноваційної політики через виконання конкретних завдань, спрямованих на розвиток. (табл.2.2).

Інноваційна діяльність підприємств на регіональному рівні має приносити суспільну та екологічну користь, що потребує оцінки її ефективності. Аналіз результативності інновацій – це важливий етап реалізації інноваційної політики, який дозволяє коригувати та оптимізувати підхід. Ефективність впровадження інновацій на регіональному рівні являє собою багатогранну економічну категорію, яка оцінює науково-технічний і виробничий вплив на економічний, соціальний та екологічний стан регіону [18]. Оцінка такої ефективності здійснюється за показниками технологічної, економічної, соціальної та екологічної ефективності. Технологічна ефективність визначає рівень використання ресурсів підприємства та охоплює низку натуральних і вартісних показників, що оцінюють ступінь застосування земельних, трудових і матеріальних ресурсів у виробництві, а також підвищення продуктивності в галузях сільського господарства.

Показники технологічної ефективності є базисом для оцінки економічної ефективності, яка відображає рівень раціонального використання ресурсів, продуктивність праці, ресурсозбереження, а також енерго- і капіталоемність продукції. У ринкових умовах економічна ефективність є пріоритетною і визначається перевищенням доходів від виробництва над витратами [16].

Складові інноваційного потенціалу та їхні завдання для реалізації інноваційної політики на регіональному рівні

<i>Блоки інноваційного потенціалу</i>	<i>Завдання</i>
Проектний блок	<ul style="list-style-type: none"> – Визначення інноваційної стратегії підприємства; – Розробка пріоритетних напрямів діяльності; – Підготовка програми інвестування у розвиток інновацій
Функціональний блок	Забезпечення стабільної реалізації інноваційної політики на основі затверджених планів.
Ресурсний блок	<ul style="list-style-type: none"> – Формування інтелектуального потенціалу через пошук, навчання та перекваліфікацію персоналу; – Забезпечення технічного оснащення для підтримки інновацій; – Створення та оновлення інформаційної бази
Організаційний блок	<ul style="list-style-type: none"> – Створення інноваційних відділів та підтримка їхньої діяльності; – Формування організаційної культури, що сприяє інноваційному розвитку; – Налагодження співпраці з виробниками та постачальниками науково-технічної продукції.
Управлінський блок	<ul style="list-style-type: none"> – Забезпечення відповідності результатів інноваційної політики соціально-економічним цілям підприємства; – Своєчасне коригування напрямів інноваційної діяльності відповідно до змін у середовищі

Джерело: [43]

Соціальна ефективність пов'язана з підвищенням якості життя та соціальним розвитком, тоді як екологічна ефективність спрямована на збереження екологічного балансу при зростанні виробництва і забезпеченні екологічно чистих продуктів [17]. Для оцінки інноваційної ефективності на регіональному рівні доцільно використовувати комплекс показників технологічної, економічної, соціальної та екологічної ефективності, що дозволить отримувати повну інформацію про результати інноваційних процесів.

У підсумку, інноваційна спроможність регіонів має будуватися на створенні конкурентних переваг у виробничій сфері, що є необхідною умовою розвитку підприємств як у короткостроковій, так і довгостроковій перспективі.

Очевидно, що на шляху до розвитку інноваційної спроможності регіонів постає чимало теоретичних і практичних проблем, які заважають досягненню ефективності та якості в цьому процесі. Проте запропонований підхід дозволяє об'єднати зусилля для підвищення результативності інноваційної діяльності, що сприятиме досягненню стратегічних цілей регіонів. Реалізація інноваційного потенціалу регіонів сприятиме зростанню їх конкурентоспроможності та загальному підвищенню ефективності господарської діяльності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Охарактеризовано особливості застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів. Механізм підвищення інноваційної спроможності регіонів є комплекс економічних, організаційних, соціальних, правових та наукових заходів, що забезпечують сприятливі умови для їхнього розвитку. Держава відіграє ключову роль у створенні умов для ефективного та стабільного розвитку регіонів, зокрема у забезпеченні населення якісними продуктами за доступними цінами. Реалізація цього механізму має базуватися на вдосконаленні правової бази та відповідальності за порушення встановлених норм, що підвищить результативність інноваційних процесів у регіонах. З організаційно-економічного погляду держава має регулювати діяльність підприємств через цілеспрямовану фінансову політику, обґрунтовану податкову систему та сприяння інвестиціям у регіональний розвиток. Соціальний аспект підвищення інноваційної спроможності регіонів повинен включати забезпечення працівників належними умовами життя та задоволення їхніх інформаційних потреб. У науковій сфері держава відіграє ключову роль, надаючи науково обґрунтовані рекомендації, що сприяють інноваційному регіональному розвитку.

Здійснено оцінку сучасного стану застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів. Аналіз сучасного стану застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів України свідчить про наявність певного прогресу, особливо в окремих регіонах, таких як Київ, Харків та Львів, де інноваційні кластери та підтримка стартапів демонструють позитивні результати. Однак загальна картина залишається неоднорідною, з суттєвими регіональними диспропорціями, недостатнім фінансуванням наукових досліджень та слабкою інфраструктурою для підтримки інновацій у багатьох регіонах. Незважаючи на ці виклики, існують перспективи для

подальшого розвитку інноваційної діяльності, особливо через впровадження стратегії смарт-спеціалізації та посилення державної підтримки, що може стимулювати економічне зростання та підвищити конкурентоспроможність регіонів на міжнародному рівні.

Визначено проблеми застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів. До основних проблем можна віднести: недостатнє фінансування наукових досліджень і розробок; нерівномірний розвиток інноваційних кластерів і інфраструктури; бюрократичні та регуляторні перешкоди; відтік кадрів та нестача кваліфікованих фахівців; низький рівень венчурного фінансування та підтримки стартапів; відсутність належної координації між державою, бізнесом і науковими установами; відсутність стимулів для впровадження екологічних інновацій. Таким чином, проблеми застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів в Україні охоплюють широке коло питань, починаючи від недостатнього фінансування і завершуючи кадровими та бюрократичними перешкодами. Для подолання цих проблем необхідна комплексна політика, спрямована на розвиток інфраструктури, стимулювання інновацій, залучення інвестицій і створення сприятливих умов для науково-технічної співпраці на всіх рівнях.

Запропоновано шляхи вирішення проблем застосування механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів. Інноваційний розвиток регіонів – це спрямована діяльність суб'єктів господарювання, орієнтована на створення, впровадження у виробництво та просування на ринок нових продуктів, а також науково-технологічних і управлінських досягнень, що приносять прибуток. Для ефективного інноваційного розвитку регіону необхідно підготувати концепцію, центральною частиною якої буде розробка інноваційної політики. Така політика має розвиватися у двох напрямках: орієнтація на потреби ринку та споживачів і фокус на ресурсному забезпеченні, включаючи наукові, виробничі, технологічні та управлінські аспекти. Інноваційний потенціал виступає ключовим елементом для реалізації

інноваційної політики. Для оцінки ефективності впровадження інновацій доцільно використовувати показники технологічної, економічної, соціальної та екологічної ефективності. Технологічна ефективність відображає рівень використання ресурсів підприємства, а її показники стають основою для визначення економічної ефективності, що свідчить про раціональне використання ресурсів, збереження, продуктивність праці та ефективність витрат на енергію і капітал. Соціальна ефективність оцінюється за покращенням умов життя та рівнем соціального розвитку. Екологічна ефективність спрямована на збереження екологічного балансу, водночас підтримуючи зростання продуктивності виробництва. Всі ці аспекти в комплексі повинні спрямовуватися на забезпечення реалізації механізмів підвищення інноваційної спроможності регіонів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акіліна О.В., Яковенко І.В. Концептуальні підходи до побудови моделі післявоєнного розвитку регіонів. Електронний журнал «Ефективна економіка». № 11. 2022. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/42855/1/Akilina_Yakovenko_Huzun_Konzept_pid_pobud_mod_rozv_reg.pdf.
2. Бензарь А. С., Пестова О. А. Інноваційна спроможність регіонів України в контексті глобальних економічних процесів. Економічний простір. 2021. № 175. С. 94-103.
3. Гандзюк В.А. Удосконалення ресурсного забезпечення виконання державних програм на регіональному рівні. 2023. URL: <https://www.umj.com.ua/article/73150/udoskonalennya-resursnogo-zabezpechennya-vikonannya-derzhavnix-program-na-regionalnomu-rivni>.
4. Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2011р. №384. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/384-2011-%D0%BF#Text>.
5. Дикань В.В., Фролова Н.Л. Державне регулювання процесів інноваційного розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. Чернігівський науковий часопис. Серія 1: Економіка і управління. 2019. Вип. 1 (10). С. 44-53.
6. Карлаш В.В. Механізми державного регулювання охорони здоров'я населення України. Автореферат на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. Національний університет цивільного захисту України, Харків, 2020. С. 102.
7. Кириленко О. Новий етап медреформи: що зміниться для пацієнтів у 2020-му році. «Четверта влада» 02.12.19. URL: <https://4vlada.com/novuj-etap-medreformy-shcho-zminytsia-dlia-patsientiv-u-2020-mu-rotsi>.

8. Книш С.В. Адміністративно-правові відносини у сфері охорони здоров'я в Україні. Автореферат наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, 2018. С.135.

9. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року із змінами, внесеними законом України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV. К.: Видавничий дім «Скіф», 2006. 48 с.

10. Костенко Н.І., Марцинковський В.О. Особливості соціального забезпечення сфери охорони здоров'я: зарубіжний досвід. Подільський науковий вісник. Науки: економіка, педагогіка. 2018. №3. С.170.

11. Кривошея Є. В. Інноваційний потенціал розвитку регіону. Причорноморські економічні студії. 2022. Вип. 73. С. 83-87.

12. Кудлаєнко С. В., Чорна Н. Ю., Келманович О.О. Інноваційна складова стратегії соціально-економічного розвитку та забезпечення економічної безпеки регіону в контексті перспектив впровадження глобальних новацій. Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 15. С. 72-79.

13. Кузьмич А.В. Регіональна розбудова територій в післявоєнний час. Публічне управління і адміністрування в Україні. Випуск 33. 2023. С. 127-130.

14. Медична децентралізація: що зміниться з лікарнями на Львівщині. Львівський портал. 29 Серпня 2022. URL: <https://portal.lviv.ua/news/2022/08/29/medychna-detsentralizatsiia-shcho-zminytsia-z-likarniamy-na-lvivshchyni>.

15. Міністерство охорони здоров'я України. Офіційний сайт. 2024. URL: <https://moz.gov.ua/>.

16. Ніколюк О., Бондар В., Цветкова Н. Напрями удосконалення системи публічного управління розвитком у сфері охорони здоров'я України. Food Industry Economics. 13(3). 2021. URL: <https://doi.org/10.15673/fie.v13i3.2137>.

17. Операційний посібник «Розробка та фінансування регіональних і місцевих програм громадського здоров'я». 2022. URL: <https://phc.org.ua/>

sites/default/files/users/user90/Manual_Development%20and%20funding%20of%20regional%20and%20local%20public%20health%20programs_print_210x297%2B3mm.pdf.

18. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. №2801-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.

19. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

20. Паршикова А. Міжнародний досвід реформування системи охорони здоров'я (досвід країн Європейського Союзу). Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України. 2021. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29185.pdf>.

21. Петрик С. Аналіз передумов розвитку державно-приватного партнерства як інструменту вдосконалення державної політики в сфері охорони здоров'я. Галицький економічний вісник, № 3 (64) 2020. URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.03.

22. Пінчук А. В., Нечипоренко А. В. Формування інвестиційної стратегії підприємства. Механізми економічного зростання і конкурентоспроможності національного господарства : зб. матер. Всеукр. наук.- практ. конф., м. Київ, 8 грудня 2018 р. Громадська організація «Київський економічний науковий центр». К., 2018. Ч. 1. С. 103-105.

23. Положення про Міністерство охорони здоров'я України від 25 березня 2015р. №267. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/267-2015-%D0%BF?find=1&text=%F4%F3%ED%EA%F6 #w11>.

24. Приліпко С.М. Публічне управління розвитком територій на основі реалізації проєктів державно-приватного партнерства на засадах сталого розвитку. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1559>.

25. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я : Закон України від 06.04.2017р. №2002-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2002-19#Text>.

26. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення : Закон України. ст 10, Документ 2168-VIII. Редакція від 20.03.2020р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>.

27. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення : Закон України від 19.10.2017р. №2168-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>.

28. Про внесення змін до Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану: Постанова Кабінет Міністрів України від 9.04.2022 № 420. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/420-2022-%D0%BF#Text>.

29. Про затвердження Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.02.2011р. №232. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232-2011-%D0%BF#Text>.

30. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 07.06.2016р. №944. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0944731-16#Text>.

31. Про затвердження Порядку заміни приватного партнера за договором, укладеним у межах державно-приватного партнерства : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2017р. №298. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/541-2020-%D0%BF#Text>.

32. Про затвердження Порядку надання державної підтримки здійсненню державно-приватного партнерства : Постанова Кабінету Міністрів України від

17.03.2011р. №279. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/279-2011-%D0%BF#Text>.

33. Про Концепцію розвитку охорони здоров'я населення України : Указ Президента України від 7 грудня 2000 року № 1313/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1313/2000?find=1&text=%E4%E5%EC%E3%F0%E0%F4#w11>.

34. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 р. № 442. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF?find=1&text=%E5%EF%B3%E4%E5%EC#w11>.

35. Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості : Закон України. 2018р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

36. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015р. №922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>.

37. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір» : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2011 р. № 1164-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/244717787>.

38. Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я : Розпорядження Кабінету Міністрів України» від 30.11.2016р. №1013-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1671-2020-%D1%80#Text>.

39. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Охорона здоров'я». URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/health-care.pdf>.

40. Публічний звіт галузі охорони здоров'я м. Львова за 2021 рік. Львів, грудень 2021. 86с.

41. Терзі О. Зарубіжний досвід адміністративного управління у сфері охорони здоров'я. Часопис Київського університету права. 2018/9. №2. С.168-173.

42. ТСН. Стартувала медична реформа: яких кардинальних змін чекати 2018 року. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/startuvala-medichna-reforma-yakih-kardinalnih-zmin-chehati-2018-roku1075060.html>.

43. Український медичний портал. Як працює система охорони здоров'я Канади 28.05.2019. URL: <https://med-ukraine.info/news/2019/yak-pracyuye-sistema-ohoroni-zdorov-ya-kanadi-535>.

44. Укрінформ. Супрун розповіла про переваги й недоліки охорони здоров'я Франції. 08.04.2019. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2676870-suprun-rozpozivila-pro-perevagi-j-nedoliki-ohoroni-zdorovafrancii.html>.

45. Урядовий портал. Верховна Рада України ухвалила бюджет на 2020 рік: програма медичних гарантій, розвиток екстреної допомоги, забезпечення ліками. 2020. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/u-kvitni-nastupnogo-roku-princip-groshi-jdut-za-paciyentom-zapracuyue-na-vsih-rivnyah-medichnoyi-dopomogi-byudzhet-2020>.

46. Урядовий портал. Реформа системи охорони здоров'я. 2024. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-sistemi-ohoroni-zdorovya>.

47. Центр громадського здоров'я МОЗ України. Офіційний сайт. 2024. URL: <https://phc.org.ua/>.

48. Цьогоріч на підтримку галузі охорони здоров'я планують скерувати понад півмільярда гривень. Департамент охорони здоров'я. 14 січня 2021р. URL: <https://old.loda.gov.ua/news?id=56403>.

49. Чурпій І.К., Мельник І.В., Чурпій Н.В. Теоретико-правові аспекти реформування системи охорони здоров'я. *Art of Medicine*. 1(13) січень - березень, 2020. С. 179-174.

50. Derev'yanko Y., Lukash O., Shkarupa O., Melnyk V. Greening Economy vs Greening Business: Performance Indicators, Driving Factors and Trends. *International Journal of Global Environmental Issues*, 19(1/2/3), 2020. P. 217-230.

51. Goncharuk N., Cherednychenko A. Modernization of Public Administration in Ukraine during the War and in the Post-War Period in the Context of European Values. *Аспекти публічного управління*. Том 10. № 6. 2022. С. 46-54.

52. Kubatko O. V., Chortok Y. V., Honcharenko O. S., Nechyporenko R. M. Studying Features of Vehicle Type Selection by Trade and Logistics Enterprise. *Mechanism of economic regulation*. 2021. №3. С. 73-82.

53. Latynin M., Pastukh K., Tarasenko D., Shevchenko S. Public administration in the economic sphere in Ukraine: strategic approach. *Estudios de Economía Aplicada*. 2021. Vol.39. No5. P. 142-170.

54. Melnyk L. H., Derykolenko O. M., Mazin Yu. O., Matsenko O. I. Modern Trends in the Development of Renewable Energy: the Experience of the EU and Leading Countries of the World. *Механізм регулювання економіки*. 2020. № 3. С. 117-133.

55. Melnyk L., Dehtyarova I., Kubatko O., Karintseva O. Disruptive technologies for the transition of digital economies towards sustainability. *Economic Annals-XXI*, 179(9-10). 2019. P. 22-30.

56. Melnyk L., Matsenko O., Dehtyarova I., Derykolenko O. The formation of the digital society: social and humanitarian aspects. *Digital economy and digital society*. T. Katowice: Katowice School of Technology. 2022. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/74570>.

57. Voronenko V., Kovalov B., Horobchenko D., Hrycenko P. The effects of the management of natural energy resources in the European Union. *Journal of Environmental Management and Tourism*. Craiova: ASERS Publishing, Vol. 8, Issue Number 7(23), 2023. P. 1410-1419.